

Ա Մ Ո Ւ Լ

ՀԱՆԳԷՍ ԱԶԳԱՅԻՆ

Մամուլ իւրաքանչիւր շրջանը 52 օրինակ է :
 Ստորագրութեան տեղն է Կ Պօլիս, Մեծ Նոր խան վերի յարկ Թիւ 6
 Իւրս երթալիք փոստային ծախքը առնուիլն վրայ է :

Շրջանին գինը կէս Օսմ. ոսկի 50
 Մէկ Թիւր դահեկան արծաթ 1
 Անգար նամակ չընդունուիր : — Մանուցման տողը 5

ԹԻՒ 952 ԳԴ ՏԱՐԻ ՇՐՋԱՆ ԺԹ.

1882

ՇՊԲԱԹ 9 ՀՈՅՏԵՄԲԵՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Ազգային ժողովը այս Հինգշաբթի օր ի Մայր եկեղեցի
 գումարելով՝ գոնփակ նիստ ըրաւ ընդ առժամեայ նախա-
 գահութեամբ Գեր. Խորէն Արքեպիսկոպոս Նարպէյի եւ ընդ
 Ատենապետութեամբ Տօքթ. օր Զ Քիրեաքեանի :

Ատենայր բացուեցաւ ժամը 5 ին ի ներկայութեան 50 ի
 մօտ երեսփոխանաց :

Նախ Գ. նստի Ատենապետութիւնը վաւերացաւ :

Հետեւեալ նախագիտերը կարդացուեցան՝ Տ. Ե. Տէմիրճե-
 պաշեանի պատճառարանեալ հրաժարականը որ նախաձեռ-
 նութեան դիւանին յղուեցաւ :

Այոյ Առաջնորդ Գեր. Գրիգոր Եպիսկոպոս Աթաբէկեանի
 մէկ զրուիլունն որ կը բողոքէր Կարնու Առաջնորդ Գեր. Ար-
 մանեանի Այոյ քննիչ կարգուելուն դէմ : Յիշեալ բողոքը
 բաւական վիճարանութեան նիւթ եղաւ, Պատրիարքական
 Գեր. Փոխանորդ Հայրը բացատրութիւն տալով ըսաւ թէ
 Գեր. Օրմանեան արդէն հեռագրաւ իւր պաշտօնատեղին եր-
 թալու հրահանգ ստացած ըլլալով քննչութեան պաշտօնէն
 դադրած է :

Նախորդ Դատական խորհրդականի մէկ զրուիլէնդ որ
 կառավարէր Ներսէս Պատրիարքի հրաժարականին կից ինն
 պատճառներ նորընտիր Տեղապահն ստանձնէ, Տ. Ատենապե-
 տը աւելորդ համարեց զայն, նախորդ նստի որոշումը յիշե-
 ցնելով :

Երուսաղիմայ վանուց տարեկան հաշուեկէիքը ներկա-
 յացուելով Համարակալութեան դիւանին յղեց :

Տ. Ատենապետը յայտնեց թէ Բերայի Ազգային կալ-
 ուածներէն Ալքազարի խնդիրը վերջին օրերս ստիպողակա-
 նութիւն առնելով եւ թէ մասնախմբին անդամք ոմանք
 ալ հրաժարած ըլլալով՝ հարկ է անմիջական որոշում մը
 տալ : Ժողովը զայն յանձնեց Մայր դիւանին եւ Պատր.
 Փոխ. Հօր, ի պարտ ու պատշաճ անօրինութիւն :

Ժողովը օրակարգին անցնելով՝ Ա. Ատենապետի ընտ-
 րութեամբ ինչիւրը ձեռք առաւ, քայլ երեսփոխանաց ոմանց
 առաջարկութեան այդ խնդիրները յետաձգուելով Վարչական
 կազմութեան խնդիրը ձեռք առնուեցաւ, Տ. Ատենապետն

յայտնեց թէ ինչ ինչ պատճառներով Քաղաքային առեւնի
 ցանկն շէր պատրաստուած եւ հարցուց Ժողովոյ թէ ի՞նչ
 դրութեամբ կուզէ Վարչական ընտրութիւն կատարել : Ժո-
 ղովականաց ոմանց փափաքանքը ընթերցում տրուեցաւ Պատ-
 րիարքարանի կողմանէ Բ. Դրան մատուցուած թղթիւրը,
 ասկէ զատ Պատր. Գեր. Փոխանորդ Հայրն ալ տեղի ունե-
 ցած բանակցութեանց մասին ինչ ինչ տեղեկութիւններ հա-
 ղորդեց Ժողովին :

Գեր. Խորէն Սրբաղան իբրեւ Ատենապետաց դիւանի
 Տեղեկաւոր յայտնեց թէ՝ Տեղապահի ընտրութիւնը Խառն
 Ժողովոյ մը միջոցաւ կը կատարուի ըստ տրամադրութեան
 ազգային օրինաց եւ առաջարկեց առժամեայ Խառն Ժողով
 մը կազմել որ պաշտօն ունենայ Տեղապահի ընտրութիւնն
 կատարելու, եւ որ բաղկանայ 14 աշխարհականէ եւ 14 ե-
 կեղեցականէ :

Այս առաջարկութեան դէմ խօսեցան Տ. Յ. Մէրեթմ-
 Գուլի եւ Տ. Ս. Փափաղեան, վարչական նոր դրութիւնը
 պաշտպանելով :

Հանդիսիս Խառնիւրը խօսք առնելով՝ վերոյիշեալ երկու
 երեսփոխանաց դէմ՝ հարկ եղած պատասխանները տուաւ
 Խորէն Սրբաղանի առաջարկութիւնը պաշտպանելով, ում
 ձայնակցեցան Տ. Մ. Մելիքեան, Մ. Զեքազ, Կ. Փանոսեան,
 Մատթէոս Սրբաղան եւ այլք :

Այս միջոցին Ժողովոյ բարեկարգութիւնը խանդարե-
 ցաւ ընդդիմադիր երեսփոխանաց ազմուկներէն, քայլ առ քայլ
 խորհրդարանէն մեկնելէ յետոյ բարեկարգութիւնը վերադա-
 տիւրեց եւ Ժողովը ներկայ 23 երեսփոխանաց միահամուռ
 համաձայնութեամբ ընդունեց Խորէն Սրբաղանի առաջարկը
 եւ յանձնարարեց Պատր. Գեր. Փոխանորդ Հօր Համադուումը
 Ժողով գումարել եւ 14 եկեղեցականաց հոգաբարիկ ցանկ
 մը պատրաստել : Նաեւ Ատենապետաց դիւանին յանձնարու-
 րեց 14 աշխարհական անձերէ բողոքացեալ սրբազրկի ցանկ
 մը պատրաստել մինչեւ յաջորդ նիստ որ տեղի պիտի ունե-
 նայ յառաջիկայ Հինգշաբթի :

Գ Օ Լ Ո Ւ

Ասկէ երկու շաբաթ առաջ, ստոյգ աղբիւրէ քաղելով հրատարակած էինք Կորիւն անուն կարգադուրկ վարդապետին Պօլուի մէջ իբր վարդապետ ներկայանալն և մինչև իսկ Ս. Պատարագ մատուցանելն :

Գոհ եղանք լսելով որ Պատրիարքական Փոխանորդ Ս. Հայրը մեր հրատարակութեան վրայ անմիջապէս հեռագիր ուղղելով ի Պօլու, պէտք եղած տեղեկութիւններն առած և ըստ այնմ պարտ ու պատշաճն տնօրինած էր :

Սակայն այս անգամ հոկտեմբեր 1 թուականաւ Պօլուէն առ մեզ ուղղեալ նամակէ մը կը տեղեկանամք թէ՝ Կորիւն սուտ վարդապետն Պօլուի մէջ իր դերը խաղալէ վերջ, սեպտեմբեր 16 ին մեկներէ անկէ դէպի Նալըհան և 18 ին հոն հասնելով և իր շահատակութիւններն ու յանդգնութիւններն աւելի ևս ընդարձակելով ոչ միայն Ս. Պատարագ մատուցեր, այլ և Ս. Սուրբարան մը ու խաչ մ'ալ օծեր և ամսոյս 21 ին անկէ ալ մեկներ է դէպի Գաղատիա :

Մեր չիք վարդապետն Պօլուի մէջ ճարպիկութեամբ մը անուը կեղծելով, « Կիւրեղ վարդապետ Գասպարեան » անուամբ ներկայացեր և իբր Գաղատիոյ առաջնորդութիւնը ձեռք ձգելու համար այն կողմերը դացած ըլլալ ձեացնելով խաչի կիւրակէ առաւօտուն եկեղեցւոյ բեմէն այս իմաստով քարոզ մ'ալ խօսեր է ըսելով՝ « Դուք իմ պարզ ձիով մը դալուս մի նայիք, վերադարձիս ոսկեթել թամբով զարդարուած ձիով պիտի գամ ելն. ելն. » : Ահա այս տեսակ ճարպիկ շարլաթանութեամբ տեղւոյն խեղճուկ և միաթիւ թաղական աղաները խաբել յաջողեր է :

Մենք կը զարմանամք ոչ թէ այս անբարոյ չիք—վարդապետին ապօրինի ընթացից՝ այլ Պօլուի և Նալըհանի ազգային իշխանութեան միամտութեանն ու ապիկարութեանը վրայ, որ պաշը պօզուլի անձի մը ես վարդապետ եմ ըսելէն խաբուելով և առանց երբէք նորա վկայականն ու յանձնարարագիրն պահանջելու, թոյլատրեր են զանի որ եկեղեցական պաշտօններ կատարէ :

Եթէ ազգային իշխանութեան դուրսը գտնուող այս աղաներուն ամեն տեսած գործերնին այսպէս է՝ վա՛յ Նալըհանի և Պօլուի Հայ ժողովրդեան գլխուն :

Մեր այս տողերն ալ դարձեալ Պատրիարքական Գեր. Փոխանորդ Հօր ուշադրութեանն կը յանձնեմք :

... Խմբագիր

Մի քանի բարեաէր անձինք Աղգային Հիւանդանոցի հաստատութեան նպատակով նպատակաւ Օժանդակ ընկերութիւն » անուամբ ընկերութիւն մը կազմած և անցեալ Սեպտ. ամսոյ մէջ հաւաքեալ դրամէն 5 սնտուկ քարիւղ (կազ) գնելով՝ Հոգաբարձութեանս յանձնած են, որոյ համար Հոգաբարձութիւնս կը փութայ իւր խորին շնորհակալու զգացումներն յայտնել թէ Օժանդակ ընկերութեան պատուարժան անդամոց և թէ նուիրատու ազգայնոց որք սոյն մարդասիրական հաստատութեան յարկին պատասխարելոց կը փութան օգնել :

Կաղաչեմք խմբագիր, որ ներկայս ձեր պատուական լրագրոյն յաւաքիկայ թուոյն մէջ հրատարակել բարեհաճիք :

Մենք խորին յարգանքօք

Ի դիմաց Հիւանդ. Հոգաբարձութեան

Ատենադպիր

Ստենագետ

Յ. ՖԵՆԵՐՃԵԱՆ

ՄԻՔ. ՅԱԿՈԲԱՆ

Կ. Պօլիս 5 Հոկտ. 1882

ԻՄՍՍԱԿ ՇԱԽԻՍԼԱՆԻ

(Շար. տես թիւ 951)

Որովհետեւ գլխիս մէջ խելք և բերնիս մէջ լեզու ունիմ, վախի տեսնելով գրական հանճարս և վարչական մեծ ձիրքս, պիտի ըսէ. « Ինչո՞ւ այս մարդը պզտիկ գաւառ մը և պզտիկ ժողովուրդ մը կառավարէ, յանձնեմ մեծ գաւառ մը » և այն ատեն պիտի կոչուիմ Կիրակոս փաշա :

Որովհետեւ գլխիս մէջ խելք եւ բերնիս մէջ լեզու ունիմ, մեծ եպարքոսն լսելով փառաւոր համբաւս, պիտի դռչէ. « արժանի է դա բզեչխութեան » և այն ատեն պիտի ըսուիմ Կիրակոս վալի փաշա :

Որովհետեւ գլխիս մէջ խելք և բերնիս մէջ լեզու ունիմ, կայսր—թագաւորը պիտի ստիպուի կոչել զիս ի պաշտօն եպարքոսութեան և այն ատեն պիտի կոչուիմ Կիրակոս սատրապամ :

Որովհետեւ գլխիս մէջ խելք և բերնիս մէջ լեզու ունիմ, պիտի վարեմ ուղղեմ ամեն բան, ներքնապէս այն աստիճան պիտի զարգացնեմ երկիրը, որ մատ մը անմշակ հող չգտնուի, ուր օձն իր պորտով և թռչունն իր թևով ելնէ, դրսէն ալ երկիրն այն

աստիճան պիտի փառաւորեամ որ բոլոր դեսպանք և հիւպատոսք ծունկ բարե կենան , երբ ինձ ներկայանան :

Որովհետեւ գլխիս մէջ խելք և բերնիս մէջ լեզու ունիմ , թագաւորն պիտի հիանայ վրաս , ամեն ատեն զիս պիտի հրաւիրէ յապարանս իւր : Հոն ինձմով պիտի զուարճանայ և պիտի զուարթանայ . իրեն համար կայ ու չկայ ես կամ :

Որովհետեւ գլխիս մէջ խելք և բերնիս մէջ լեզու ունիմ , պիտի չկրնամ ամեն ատեն շարունակաբար դո՛ւ բնել թագաւորն . քովն երթալովս , վասն զի հարկաւ զբաղումներս պիտի չներեն ինձ , պաշ մապէ՛յնճին պիտի գայ և աղաչէ ինձ այսպէս .

— Տէր իմ :

— Ի՛նչ կայ :

— Տէր իմ , կայսրը զձեզ կը կոչէ :

— Դարձիր ըսէ թէ ժամանակ չունի :

— Տէր իմ , կաղաչեմ :

— Ինչո՞ւ աղաչես , մեծ տերութեանց դեսպաններն աւասիկ դուրսն ինձ կսպասեն :

— Տէր իմ , վեհափառ կայսեր հրամանն է , կաղաչեմ , մէյմը դա՛յիր :

— Կուգամքի՛ մը ետքը :

— Տէր իմ , հիմակ :

— Ոչ :

— Տէր իմ , ոտքդ պագնեմ , հիմակ :

— Ամենեւին :

Տէր իմ , ոտներուդ հողը լղեմ , կաղաչեմ , կաղաչեմ :

Այ բարկութիւնս կեղնէ , երբ պաշ մապէ՛յնճին ոտքիս պլլուելով՝ կաղաչեմ , « Է՛հ , ալ շատ կը խօսիս կոր » ըսելով՝ անանկ ուժգին կից (թէքմէ) մը կը զարնեմ անոր , որ անմիջապէս ինքզինքը դէմի պատին տակ կը դառնէ :

Մեր շաշխալօզ իմաստալին այն աստիճան վերացած էր այս պահուն և յոյժ յուզեալ , որ կարծելով թէ իսկապէս իր երևակայած վիճակին մէջ կը գտնուի , ոտքով կը զարնէ այն կողովին , որ իր առջև դրած էր , և հաւկիթներն իսկոյն այն բարձր տեղէն դարձաւ դուրսէն կտրեցան և փչրեցան :

Սոսկացաւ իմաստալին երբ տեսաւ որ այն հաւկիթներն , որք իր փառաւոր բաղդը պիտի շինէին , այլ ևս չկային . վա՛յ իմ մեղքիս , թանկ մ'ալ չունէր գրպանին մէջ , որ կարենար դէժ հաւկիթիկ մը գնելու . . . :

Այն ատեն հասկցաւ թէ ինք արդարեւ ծառայ էր և ծառայ պիտի մնար . որովհետեւ գլխին մէջ

խելք և բերնին մէջ լեզու թէև ունէր , բայց սրտին մէջ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆԻ ՈՊԻ չունէր :

1882 Հոկտ. 5

ՎԱՎԻՆԱԿ Վ.

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Երէկ առաւօտ երիտասարդ մը ձեռքը ծրար մը Տօքթէօր իւթիւճեանի նոր հրատարակած « Մատենադարան ժողովրդեան » անուն տետրակներէն բռնած , Լանկայի կողմերը ասն մը դուռը զարկաւ և ներս մանելով ըսաւ .

— Տիկին այս տետրակը առէք և ուշադրութեամբ կարդացէք , ես ամեն ամսագլուխ մէյմէկ օրինակ պիտի ձգեմ , փոխարէն ինձի 30 փարայ պիտի հատուցանէք :

— Մենք ատանկ բան չենք ուզեր , առ տետրակը տէ՛ դեռ բանդ . այդքան աժան զնով տետրակ կըլլայ , ով դիտէ , բոթթէսթանի գիրք է ինչ է :

Ահաւասիկ մեր ազգին մէջ աժան զնով գործք հրատարակողին պսակը :

Քաղքեղոնի մէջ ալ ձեռքը գոսացեալ մուրացիկ մը կայ , որ ամեն օր փողոցները պատելով բարձրաձայն միմիայն սա խօսքը կը կրկնէ .

— Սաքաթի՛ , սաքաթի՛ , սաքաթի՛ . . .

Շատեր գթալով այս խեղճ արարածին վրայ , 10—20 փարայ ողորմութիւն կուտան առանց դիտնալու նորա ներքին վիճակը :

Անցեալները այս մուրացիկներ իր հայրենիքէն նամակ մը կընդունի , և ինք կարդալ չը գիտնալով պարունակութիւնը հասկնալու համար նոյն գիւղին մէջ խանութպանի մը կը գիմէ , յիշեալ խանութպանը նամակը բանալով մեծ զարմանօք սա հետեւեալ տողերը կը կարդայ .

« Սիրելի ամուսինս

« Երկու անգամ է որ ուղարկած գումարներդ ամբողջապէս ձեռքերնիս հասաւ . ըստ ձեր հրամանին այդինքն առինք , վեց եգերնուս վրայ ութը եգ ալ աւելցուցինք , վարձու տալու համար երկու հատ նոր տուն ալ շինեցինք . ձեր շնորհիւ ալ բնաւ բանի մը պէտք չունինք , մինչև ցմահ կրնանք յորդոց յորդի հանգիստ ապրիլ . ալ Պօլիս վայրկեան մը մի կէնար եկուր հոս գաւազներդ բոլորտիդ ժողուելով

կեանքդ նայէ . վաստկածներդ հետդ չես կրնար տանիլ . »

Երբ խանութպանը այս տողերը կը վերջացնէ , դառնալով աղքատին բարկութեամբ մը կըսէ .

— Դու չե՞ս խաշիր , չե՞ս ամէնաւոր որ այսքան հարստութիւն դիզելովդ հանդերձ տակաւին փողոցէ փողոց շրջելով կը մուրափ և չես դառնար հայրենիքդ .

Յիշեալ մուրացկանը անամօթութեամբ կը պատասխանէ .

— Ի՞նչպէս կրնամ ձգել ու վերադառնալ հայրենիքս , քանի որ հոս օրը ագամազ տամլամազ երկու մէծիտ շահելու վրայ եմ .

Մասիս Ազգ. Ժողովոյ նկարագրութիւնն ըրած ատեն վերէն վար տեղը կայ չկայ Տ. Մ. Ձերադի ա նունն կը տեսնուի , ի՞նչ է պատճառը .

— Պատճառը ես ալ չեմ գիտեր . բայց արի՞ժեղ տեղը կը հասկնայ .

Հինգշաբթի դիշեր իւսկիւտարի վերջին շողերնուը կամուրջէն բաժնուելով իւր անցորդները փոխանակ ժամը 12ին իւսկիւտար փոխադրելու ժամը 2ին փոխադրեր է նաւապետին ճարպիկութենէն .

800 էստերի ճամբարներուն մէջ վախճաններուն և լեղապատառ եղողներուն թիւը տակաւին յայտնի չէ .

Հարցում մը .

— Մինաս Ձերազ Միշտ Ատանայի երեսփոխան Կոտորազրէ , եթէ Մարզուանէն ընտրուած ըլլար՝ դարձեալ պիտի ուղէ՞ր «Մարզուանու երեսփոխան» ստորագրել .

— Անտարակոյս . . .

Գտը քիւղի շողենաւին մէջ .

— Հայրիկ մեր շողենաւին գաբտանը ինչո՞ւ համար սիւրիւճի պէս վերայ ֆայօր , ֆայօր կպօռայ .

— Օղլում թէ որ վերայ ֆայօր չը պօռայ նէ մենք ծովին վրայ կը մնանք .

Կ Ի Ն

Երբ դու մ'է որ զմարդ գոթիս կը տանի , բայց այն տեղ ալ երջանիկ կընէ զայն՝ եթէ ուղէ .

Գեղեցիկ կին մը աղէկ է մինչև երկու տարի , բայց երրորդ տարին , ալ արժէք չունին այն հասակը , ոտքերը և ձեռքերը որք երկար ժամանակ լուսնի լուսով դմայմանց առարկայ եղած էին , եթէ այնուհետև այդ կինը բան մը ունի սիրելու՝ այլ ալքու կինդ ըլլալն է և ոչ նախկին գեղունահին . Եւ ալ այնուհետև տաղտկալի դարդ մը , նեղիչ գոյք մը , վերտանդաւոր ադամանդ մ'է որ միշտ իւր երեսը դէպի փողոց՝ և կունակը դէպի քեզ դարձուցած է , Շանթ թածիդ մեքենայ մ'է և ոչ ուրիշ բան

Կարծեմ , կանանց մեծ մասը իրենց կեանքը կանցունեն . քաղելով պտուղն (հասուն կամ տհաս) այն ծառոյն որմէ Եւա առաջինն ճաշակեց . և այդ անիծեալ պտուղն այնչափ հրապուրիչ է որ , պարկեշտ կիներն իսկ անոր համը չառած մեռնիլ յանձն չեն առնուր .

Հարկ չկայ պաշտած կինդ այրել հասկնալու համար թէ այդ ամենագեղ կուռքէն ափ մը փոշի միայն կը մնայ .

Սինչև ցարդ անծանօթ բան մը .

— Մարդ մը եթէ սիրահարած է և եթէ իւր սէրն անկեղծ է՝ ալ անօգուտ է , այդ մարդն ուրիշ բանի չծառայեր բայց եթէ սիրելու և միմիայն սիրելու .

Ձկայ աշխարհիս վրայ աւելի մեծ աշխարհակալ մը քան գեղեցիկ կին մը .

Վեհանձն է այն աշխիկը որ թէև կզգայ իւր և գիմացնին մէջ եղած տարբերութիւնը , բայց կը ներքէ որ իւր ձեռքը համբուրէ .

Սէր . — Ժամանակի կորուստ . այն է ահա ճիշդ նշանակութիւնն այդ մոգիչ բառին , որ ներկայ դարու մէջ փոխանակ արդասարեր ըլլալու , անպտուղ կը մնայ .

Վախցիր կիներէն և կայծակէն կըսէր մեծ հայրս

Տրամաբանօրէն պէտք է որ կինը ըսէ . — Այս ինչ մարդը դիւ կը սիրէ .

—Բայց ես ամուսնացած եմ

—Ուստի, պէտք է որ դայն սիրեմ :

Սակայն ընդհակառակն սապէս կը տրամաբանէ
—Պէտք է որ դայն սիրեմ, վասն զի ամուսնա-
ցած եմ :

—Բայց նա զիս կը սիրէ . . .

—Հեռակարար

(Ընթերցողը դժուարութիւն չկրեւր անշուշտ մը
նացեալը գուշակելու :

Այս անգամի լոյս ընծայեցաւ հեղինակութեամբ
Տօրթէօր Ս. Յ. Յակոբեանի, «Նախնական գիտելիք
առողջաբանութեան» անուն գրքոյը ծախիւք կեդ-
րոնական Յանձնաժողովոյ Սովետոյ :

Սոյն ընտիր մատենիկը յոյժ օգտակար սկզբունք-
ներ կը պարունակէ և մարդուս առօրեայ կենաց ա-
ռողջապահական պայմաններուն վրայ կը խօսի . ուս-
տի դայն կը յանձնարարեմք մէր Պօլսեցի և մանաւանդ
դաւառացի աղբայնոց , Իւրաքանչիւր օրինակը մէկ
դահեկան արծաթի կը վաճառի և կը դառնուի բոլոր
Հայ գրավաճառաց քով :

ՀԱՆՆԵԼՈՒԿ

Նախորդ թերթով գրուած հանելուկի շատեր
պատասխանել ջանացած էին , ոմանք ՈՍԿԻՆ է , ու
մանք ԼԵՋՈՒՆ , այլք Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԺՆ է ըսած էին .
բայց առաջին անգամ ճիշդ լուծումը գտնողը Պ. ԼԵ-
ՆՈՆ Մ. Ամատունին է որ հետեւեալ նամակն յղած է
է մեզ :

Այդ պարոնին պիտի զրկեմք կէս շրջան Մամուլ
Իւր որոշած հասցէին :

Կ. Պոլիս , 1882 Հոկտ. 7

. . . Խմբագիր

951 թիւ Մամոյ մէջ գրուած հանելուկը « Ա-
րապի փաշան » ըլլալ կը կարծեմ . ուստի եթէ կար-
ծիքս ճիշդ է , կը խնդրեմ որ խոստացեալ նուէրն
Ղալաթիոյ Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ բանկալը զրկել
բարեհաճիք :

ԼԵՆՈՆ Մ. Ամատունի

. . . Խմբագիր

Յայտնի է ձեզ որ չքաւորութեանս պատճառաւ
պատճառաւ երկու տարիէ ի վեր չեմ կարողացած ի

հանդէս ածել Սրուսեակ անուն հանդէս , ուստի
կրկին Սէարիֆի աղերս մատուցանելով «Երուսաղ» ա-
նուն նոր հանդէսի մը արտօնութիւնն ստաճայ , զոր
քիչ օրէն առաջին անգամ պիտի հրատարակուի . ահա-
նեմք ինչ ընդունելութիւն պիտի ընէ Հայ Ժողովուր-
դը տարաբաղդիս :

Մնամ անձնուէր ազգիս

ԱՐ. ՊԵՋԻՐՃԵԱՆ

ՀԱՏԸՆՏԻՐ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆՔ

Կուշ որոյանով ծով քարոզել , լեցուն քսակով
աղբատին լսի յոյս տալ շատ դիւրին է :

*

*

Աղբատին չողորմոյ հարուստը , Աստուծոյ և
մարդոց առջև ատելի է իսպառ :

*

*

Գիտութիւնը ռամկաց համար արծաթ , աղնը-
ւականաց համար ոսկի և իշխանաց համար պատուա-
կան դոհար մ'է :

*

*

Աղբատին գիտցածը երբեմն հարուստին ունե-
ցածէս շատ աւելի պարօք :

*

*

Լաւագոյն տնտեսութիւնը խնայողութիւնն է :

*

*

Բռնաւորին տուած պատժոց համար պատճառ
հարցընել աւելորդ է :

*

*

Ձախորդութիւնը միայն կարող է քու բարեկամը
ու թշնամիդ որոշել :

*

*

Կաշառքը քարերն ու քաղաքներն իսկ կը խոր-
աակէ :

*

*

Յոժարութեամբ վճարողը միշտ հարուստ է :

*

*

Ո՛ւսկից ինչ կը յուսաս . ունեցողը չուզեր վճա-
րել , չունեցողը չկրնար :

*

*

Մարդիկ և դէպքերն կը փոխուին , այլ զաշ-
խարհ մի և նոյն է :

*

*

Երբ ընծայով կերթաս , դուռ դարնելու հարկ
չես ունենար :

Վտանգը պատահելէն վերջը ամեն ոք իմաստութիւն ցոյց կուտան :

Առանց ճշմարտութեան գորութիւնը չօգնէր :

Երբոր չունեցածդ ունենաա՝ չկրցածդ կընես :

Համբերել չդիտցողը խոհեմ չկրնար ըլլալ :

Դառն հրամանին քաղցրութեամբ հնազանդիլ դիւրին չէ :

Ազգատ գողը պարանոցէն կը կախուի , իսկ հարուստ գողը քսակէն :

Ինքզինքը սուրբ կարծողը չար ըլլալ սկսած է :

Ձախագանց կասկածոտ և կամ վերջին ծայր անհոգ ըլլալ . երկուքն ալ գովելի չեն :

Գթութեան պատրուակաւ եղած չարիքը կըրկնապատիկ է :

Շատ սպառնացողը կատարեալ երկչոտ է :

Ամենուն պաշտպանութիւն ընել ուղիղը պէտք է որ սուրը պատեան դնէ :

Բարերարի համբաւ ունեցող անձին ըրած չարեաց ոչ ոք կը հաւատայ :

Կանուխ արթնցողի համբաւ ունեցողն կրնայ մինչև կէս օր քնանալ :

ԿՐՕՆԱԽՈՐՆ ՀԱՅՈՑ

Ա.

Ընդէր տրտմեալ կառ Ղեւտացիդ դու Հայոց ,
Ընդէր մատնեալ ես զանձդ ի հոգս ալեկոծ ,
Ա՜հ , պակուցեալ թըւիս շանթիւք Սինայի ,
Եր զխաբայէլ եթող երբեմն անարի :

Այլ անվեհեր ի հարուածոց կնց բաղտին ,
Իբրեւ ըզխրուտս բաղխեալ ալեօք անազին ,
Յայդ կերպարանդ մըղեն աղլտք չարատանջ ,
Այլ երեւիս վառեալ Ըէին 'ի ճաճանջ՝
Որպէս Մովսէս՝ յոր ծագեցաւ լոյս հեշտին
Ձեթերայնոց բերեալ ըզտիւլ 'ի յանձին :
Ի քեզ հայի Հայ ժողովուրդն երկիւղած ,
Ձահ գրծոխոց ճն ի նմանէ առ 'ի բաց ,
Ի քեզ միայն հա եղեւ յանձն ի վաղուց
Ոգի իւր քեզ կապեցաւ խիստ ի հանդոյց :
Ի քէն ելին նմա պաշտպանք քաջարի՝
Որոց ի յուշ սիրտ իմ խոնարհ յոյժ բերկրի :
Սակայն աւանդ ժամանակին դառնութեանց
Ձի կործանի այժմիկ ամուրդ յաղթապանծ
Հատեալ աղէտս՝ ծաղր առնէ զքեզ բաղդն անգութ ,
Թշուառութեամբ խոռովէ կենցաղ քո անքոյթ ,
Ձերթ մուրացիկ չըջիս աստ անդ յարածամ
Հայն մոռանայ անա զքեզ դամ ըզգամ ,
Եւ ոչ խնդրէ զօրհնութիւն քո սրբանուէր
Դու տակաւին նմա ընծայես ըզքո սէր : —
Կրօնաւորի են կեանք աղօթք եւ սոսկ խոռնկ
Յորմէ միայն դղրդին երկնիցքն բարձունք : —
Այլ 'ի հարկէ դու արծաթոյ հետազոտ
Ձաչս արկանես դի ես թշուառ եւ կարօտ :
Տեսի ես ըզքեզ (այլ վահ իմումս յայտնութեան)
Ի յանձանօթ ուրեք լըքեալ անկենդան ,
Տառապէիք դու ընդ երկար ընտանեօք ,
Եւ ոչ հեղեալ երբք արքաունջ եւ բողոք ,
Ընդդէմ եղբարցդ որք լըկէին զքեզ այդպէս
Որոց ներել քեզ քաղցր է յոյժ , հովիւդ հեզ :
Եկեղեցիդ՝ քո ապաւէն վերկարար ,
Քեզ նեցուկ՝ Սէր , եւ եղիցի Կրօնք ասպար :
Առ սէր Տեսոն ըզտառապանս քո լնկալ ,
Փառաւորեանց անմահութեան դու 'ի փայլ ,
Քեզ օրինակ լիցի անա մեծն Պարթեւ (1)
Յոր Հայաստան զազատութեան է առ թեւ :
Օրհնեան յաւէտ ըզհայրեարհ համօրէն ,
Որոց ընդդէմ չիցէ ի քեզ վրէժ եւ քէն :
Նախատեցին թէսլետ եղբարք քո համայն ,
Առաջին զքէն . « Տըզէտ անուս եւ խոտան
« Որ զգիրս հաղիւ ուրեմն դիտէ կակաչել
« Արդ ոտիւք մեր զփմիամբք առնեն ել եւ ել
« Մեզ 'ի կորուստ եւ սակայն սա ապիկար ,
« Այնու մատնէ ըզհոտն իւր փոքրիկ ի յաւար .
« Այլք ծիծաղին ըզմեօք , ո՛ հայր մեր բարի ,
« Լինի երկիր մեր հետ ընդ հետ ամայի ,
« Տուր սմա դարման հաս ի թիկունս քոց եղբարց
« Որոց կորուստ է մօտալուս եւ անդարձ » :
Այսպէս սոքա յար ընդդէմ քո բարձին ձայն
Այսպէս գոչէ արդարութիւն յաւիտեան ,
Սակայն անյուշտ են քեզ պատճառք կարեւոր ,
Յոր 'ի բարձուէ քուամէ անկար դու 'ի ստոր .
Ժողովրդեան բարբառն իցէ անիրաւ

(1) Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ :

Փաստք եւ պատճառք չիցեն դատին իւրոյ բաւ .
 Լուսաւորչայ նուաղի արդէն պայծառ լոյս .
 Ի թուիւ ամպրոպս ահաւասիկ խորասոյզ
 Այլ դու եւ եթ ըզտկարուծիւնդ առնես յայտ
 Քանդի ես , հայր , չարաբաստիկ եւ աղքատ :
 Ի քէն խնդրէ Հայն զփրկութիւն անձկաւէտ ,
 Դու ի նմանէ ըզնոյն խնդրես առ յաւէտ .
 Այլ ի կողերց խնդրէ օճան բուն ծառոյն ,
 Տես վարդն՝ որ տայ թերթից ըզնոտ եւ ըզդոյն ,
 Հնայա տաքուք կրթութիւն Հայ կըզերին ,
 Մի ըստ զըտանս ածցուք զնովաւ մեք բնաւին :
 Եւ յարաժամ մեզ հայթայթեմք աղէտս բիւր ,
 Արդ առաքեալս հարկ է յըզել մեզ ի սփիւռ ,
 Զի յսփրատայ մինչ 'ի Գանդէս իցէ Հայն՝
 Որ աըւայտի զիրկ ի կրօնից իբր անբան .
 Հարկ լուցանել է Թորգոմայ կրօնից ջան ,
 Եւ խելամուտ առնել զանտի փառս անմահ .
 Աստ անդ հերձուած մոլորութեան երեւի ,
 Եւ Հայն զեղբայր իւր մոռանայ սիրելի :
 Ուրեմն հարկ է մեզ թօթափել վաղադոյն
 Ըզծանրացեալ 'ի մեզ մահու թշուառ քուն՝
 Որ 'ի կորուստ մատնէ ըզմեզ աւասիկ ,
 Բառնայ 'ի մէնջ զանձնկալիս գեղեցիկ : —

Բ.

Այլ ո՞ է սա , որ 'ի բնմի մեծագոյն
 Ըզլաւութեանց զինէ 'ի սիրտս բողբոջ ,
 Բանից նորա կացեալ յակճիւս խաժամութ ,
 Զարթուն չըքնաղ սէր հաւատոց 'ի նմա յոյժ .
 Սա է Հայ կազն վառդապետ ոք ուսեալ քաջ
 Որ ամբառնայ 'ի վեր միայն զիւր ըզնալ .
 Օգոստինոս է հայութեան արդարեւ ,
 Յորդ ի մաստից իցէ անդրի մշտատեւ ,
 Զի բանք նորա 'ի սիրտս հանուրց քանդալին .
 Նա մեզ այնու դիտէ զուղի երկնային .
 Ո՛հ , 'ի շրթանց նորա տեղան մարդարիտ
 Բերան նորա իմաստութեան գետ վըճիտ .
 Յայն 'ի տեսիլ դան ինձ 'ի յուշ իմ՝ նախնիք .
 Ըստ իմաստուն դու ով պատկեր խաբուսիկ ,
 Զնըմանութիւն քո բերէ այս կրօնաւոր՝
 Որ բարութեանց ամենեցուն ապ յորդոր .
 Մատուցանէ ահա սոյն այս մրտաջ ջամբ
 Եւ հանդադրի ոգին կրթիւք ապրատամբ .
 Նա 'ի բեմէն աղաղակէ զըթութիւն
 Առնէ արդեամբ հանապազօր ինքն ըզնոյն :
 Քանի՞ քաղցր են միշտ բանք նորա ինձ 'ի լուր ,
 Արծարծանեն նոքա յիս սուրբ կրօնից հուր .
 'ի տաճարի անդ կրօնաւորն տիրէ լոկ ,
 Զամենեցուն բառնայ զսրտիցն մորմաք :
 Եւ Տէր ինքնին 'ի ձայն նորա խօսի անդ ,
 'ի տալ պատգամս , թափել ի մեզ զիւրն ահանդ .
 Որպէս երբեմն 'ի սիւն ամպոց նա ծածկեալ
 ԶԱստուածութեան հեղ յիսրայիլ անձառ փայլ :

Այլ սեւազգեստ լըռեաց զուարթուն քաղցրախօս ,

Զիւր հօտ օրհնեալ 'ի հուսկ նըւաղ նա : ափսոս .
 Զերդ արծուի յաղթ գնայ 'ի հանգիստ անվըրէպ ,
 Այլ ես մրտօք գնեալ իւր դիմեմ ճէպ 'ի ճէպ :
 Տեսանեմ գնա , որ հանգուցեալ սակաւիկ՝
 Առնու 'ի ձեռս զիւր ըզմատեանս գեղեցիկ .
 Նա ժամբս ձիգրս յիւրում խըցկան ընթեռնու ,
 Այնու կարկէ նա զանձն իւր յոյժ անդորրու :
 Յընթերցուածոյ անտի շարժի 'ի գորով ,
 Ապա անդրէն կայ եւ մընայ անխրոով :
 Նա այսպիսեալ հնարէ սըրտին իւր հաճոյս ,
 Պայծառագոյն վառի 'ի նմա ուսմանց լոյս :
 Ո՛հ , յեղյեղմունք չըքնաղ յառնեն 'ի սըրտի :
 Զատուածարեալ սէր զրկնային որպիսի
 Բըռնակալէ ըզկրօնաւորն մեծիմաստ ,
 Առաջնորդէ գնա 'ի նրսեհ բարեբաստ : —
 'ի սենհկիդ կնք դու հովիւ քաջարթուն ,
 Բերել Հայոց մեծաց ձեռամբդ փրկութիւն .
 Են քո մատեանք մեզ ապաւէն եւ ամուր
 Նովաւ տեղի տայ վիճակ մեր անհամբոյր :
 Քեւ գտանի ոգեւորեալ քո եղբայր
 Արհամարհել զճակատագրին հոծ մրտալ ,
 'ի քէն Հայն արդ ակընկալէ առաջնորդ
 Զաճանչաւէտ նըշոյս զիւրեւ հեղուլ յորդ :
 Բազում ուրեք թանձր մըթութիւն մածեալ կս
 Որ զեղբարս իմ պատուհասէ անխընայ :
 Հնայա արի 'ի դուրս հովիւ անձնադիր ,
 Խանդաղատունս նուիրել եղբարդդ սիրալիր :
 Բաւ ծաղրեցին օտարք ըզսուրբ մեր կրօն ,
 Բաւ ոչ ծանեան զմեր պատարագ եւ պաշտօն .
 Նոցայն ողորմ կուրութիւն է ծաղրելի
 Որ 'ի մուր զնացից նոցա երեւի :
 Շուրջանակի ան զայլա քո , հովիւ քաջ ,
 Լըռեցն վաղ ըզՀայուն կոծ եւ հառաչ .
 Զի յամենայն կողմանց իցէ դարանեալ ,
 Զըւառական հօտին քոյոյ հրստոյ քայլ :
 Յապահովի նացո՞ դու զայն յարաժամ
 Եւ քեզ պըսակ լուրեւոցի անթառամ :
 Զվիհ կորըստեան զոր բացին մեզ՝ դու խըցո՞
 Զի այս քոյին է յաղթանակ , պաշտօն քո .
 Ոչ ոք կարէ կապտել 'ի քէն զայդ պատիւ ,
 Հաներ 'ի մարդ քընքուշ զհօտ քո , քաջ հովիւ
 Եւ որոյ վասն ժըպտի Տէրն իսկ 'ի վերուստ ,
 Զի պահեցեր զաւանդ քոյին անկորուստ :
 Եցիւ Հայոց կըրօնաւորք ամենայն
 Գայցեն ըզհեա հետոց քոյին յաղթական :
 Եւ համերամ խրմբեալ առ ըեզ՝ լըսեցին ,
 Եթէ ուսմունք՝ հանուրց են ճրագ լուսեղէն :
 Զի մընասցի Հայութիւն մեր ամրապահ
 Լիցի քնարքս երգել յաւէրժ այս 'ի ճահ :

1882 Հոկտ. 5

Իւսկիւտար

ՄԻՄՈՆ ԳԱՐԱՄԱՆԵԱՆ

Ա. 2. 7

Երկամասորդ մի, որ Մայրաքաղաքին մի բարձրագոյն վարժարանէն ուսմանց եւ բարի վարուց վկայական ունի, տեղեակ է Հայ. Գաղղ եւ Թուրք լեզուաց, Թուրքանու թեան, Տօմարակալութեան եւայն եւ կը գրէ մաքուր ու ղեղեցիկ գիր: Կարող է վարել գորտատանց մէջ երկրորդա- կան դասաւորութիւն, փոխ-Տեսչի, ընդհանուր հոկոյի եւ դաս- տիարակի պաշտօն: Վաճառատանց մէջ խմբագրող եւ տօ- մարակալ գրադրի, գործակալի (Պօլսոյ մէջ կամ գուրսը) եւ այլ պաշտօններ: Ունի պատուաւոր երաշխաւորութիւն: Դիմել ի խմբագրատուն Մամուլ:

Օ Ր Ա Յ Ո Յ Յ

1883 ՏԱՐԻՈՅ

ՍԵՊՏԱՆԲԱՆԻԹԻՒՆ Ս. ՓՐԿԵԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԳԱՆՈՅԻ

Գին 4 դահեկան

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

Կը գտնուի ամեն գրաւաճառաց քով, նաեւ Աղգային Հիւանդանոցի գրասենեակը ի Մեծ նոր խան թիւ 49:

— 0 —

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԳՆԱՅԻՈՅ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Մ. ՇԵՐԷՐ ԳԵՐՄԱՆՈՅՈՒ

Թարգմանութիւն Մարկոսի Աղարեգեան

Ի ՆՊԱՍՐ ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԳԱՆՈՅԻ

Գին 7/4 դահեկան

Պատուարժան թարգմանիչը Մարկոս Էֆէնտի Աղարեգե- եան սոյն ընտիր գործը բոլորովին Ազգ. Հիւանդանոցի նուի- րած ըլլալով, ի նպատակ ունի հաստատութեան պիտի վա- ճառուի:

Կը գտնուի Ազգ. Հիւանդանոցի գրասենեակը ի Մեծ նոր խան թիւ 49 եւ բոլոր գրաւաճառաց քով:

— 0 —

ՄԱՏԵՆԱԳԱՐԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆ

ՏՕԲԹԵՐ Մ. Բ. ԻԹԻԻԶԵԱՆ

Մատենադարան ժողովրդեան տարեկան հատոր- ներու թիւը պիտի ըլլայ 12, եւ պիտի բաղկանայ 800 երեսներէ:

Բաժանորդ պրոլութիւնը վեցամսեայ են, եւ դինն հինգ դրուշ:

Գաւառային բաժանորդը, ճամբու ծախքով վեց ղուշ վճարելու պարտաւոր են:

Բաժանորդ չլեզոյն ամէն հատորի համար իր լանեաւոր գինը պիտի վճարէ:

ԲՕԼ ՏԸ ԳՕԳ

Կ Ի Ի Ս Թ Ա Վ

Սոյն զուարժալի վրայառանութիւնը որ Բօլ ար Գօգի նը- շանաւոր գործքերէն մին է, հետզհետե թերթ առ թերթ պիտի հրատարակուի: Մէն մի թերթին դինն է 30 փարայ: Կեդրոնաւորին է 3. Զինճիրճեան գրատունը Մահմուտ փա- շա ողիոց թիւ 239:

Ա. 2. 7

Արաւելին գործոց պաշտօնատան թղթակցութեան սե- նեկի վաղեմի անդամներէն Յովհաննէս Էֆէնտի Մարգար- եան, որ երբեմն Մանասթըր վիլայէթի թարգմանչութեան եւ յետոյ Բերայի, Իւսկիւտարի եւ Կ. Պօլսոյ ատեաններուն մէջ առաջին ըննիչ գատաւորութեան եւ երբեմն Անգրիա- նուպօլսոյ կառավարութեան մէջ Օրթաքէօյ դաւառին ընդ- հանուր գաւառաւորութեան պաշտօններն վարելով, քան տարիէ աւելի Կայսերական բարեխնամ կառավարութեան յառայած է, այս անգամ ըստ օրինի իրաւագիրական քըն- նութիւն տուած եւ Արդարութեան պաշտօնատունէն փառ- տաքանութեան առաջին կարգի վկայականը ստացած ըլլա- լով, պատիւ ունի ծանուցանել Արդոյ Հասարակութեան որ ամէն կարգի պատժական եւ առեւտրական գործոց փոխա- նորդութիւն պիտի ստանձնէ:

Կեդրոնաւորին է Ղալաթա Քիւրէքճիլէր փողոցին մէջ Զիվէր պէյ խան վերի յարկ 17 թիւ սենեակը:

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԷ ՀԱՅՈՑ ՄԻԱՅԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՆՐ ՈՒՍՄԱՆԷՐ

ԳՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏՈՑ

Եւ Սրբազան պատմութեան Աւետարանի

Մարկոսեան Գրիգոր Էֆէնտիի ոտն աշխատա- րութիւնն որ մեծ ընդունելութիւն գտած է ազգա- յին վարժարանաց մէջ Միացեալ (Նկերութեանց նուիրած լինելով հեղինակն, այս անգամ մաքուր տղապարտութեամբ եւ գեղեցիկ պատկերներով դար- դարուած ի լոյս ընծայուած է եւ կը վաճառուի բոլոր Հայ գրաւաճառաց քով ի գին 60 բուրայի:

— 0 —

ԳՐԻՍՏՈՆԱԿԱՆ ԳԵՐԱՆԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՅՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

Երկամասորդ Թովմա Թէրլեան

Աղգային բազմադիւն գրաւեալ եւ կայսերական վար- ժարանի գատաւոր Բ. Թէրլեան Էֆէնտի այս անգամ իւր Անի ոճով Գերականութեան Բ. մասը իւրոյ ընծայած է Վե- նետիկի Միւթարեան հարց մաքուր ապագրութեամբ:

Անի ոճն իւրեւ կատարեալ եւ դիւրուսոյց մի թոյս, ամեն Գաղղիապէտ աղգայիններէ ընդունուած ըլլալով, մեր կողմանէ գովեստ չուրել աւելորդ կը համարուի, եւ կը հրաւիրենք զմեծաւորք սուտիչիս եւ զփախաքողս որ փու- թեան սոյն Բ. մասէն ալ լաւ օգուտներ քաղել:

Կը ծախուի ամեն Հայ գրաւաճառաց քով, դին 6 դա- հեկան: Կեդրոնաւորին է Միւթարեան Հարց գրատունը Է Բէրլէմպէ բաղար, Սեդրոս խան:

ԻՄՐԱԳԻՐ—ՏՆՊԵՆ

ԳԼՈՐԳ Յ ԱՅՎԵԼՅԱՆ